

KAIVOSLAIN UUDISTAMISEN TYÖRYHMÄN KOKOUS

Aika	Keskiviikko 18.8.2021 klo 13.00–15.00
Paikka	Teams-kokous
Läsnä	Ilona Lundström, työ- ja elinkeinoministeriö (pj.) Johanna Korpi, ympäristöministeriö Taina Eckstein, valtiovarainministeriö Maija Mela, maa- ja metsätalousministeriö Kirsi Levä, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) Sini Hunter, Geologian tutkimuskeskus Antti Salonen, Suomen Kuntaliitto ry Marja Anttonen, Paliskuntain yhdistys Pekka Suomela, Elinkeinoelämän keskusliitto EK Leena Kristeri, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK Matti Kattainen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry Teija Kankaanpää, Kaivosteollisuus ry Tiina Sanila-Aikio, Saamelaiskäräjät Paula Qvick, Lapin Liitto Lauri Muranen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry Sami Hämäläinen, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry Sami Koivula, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto Sari Myllyoja, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ESTE Mikko Myller, TEM Eeva-Maija Puheloinen, TEM (siht.) Riikka Aaltonen, TEM (siht.) Tuula Manelius, TEM (siht.)

Kokouksesta pitää pöytäkirjaa Kirsi Loukiainen, TEM

Asialista

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen. Lapin liitosta kokoukseen osallistui uusi varajäsen, suunnittelujohtaja Paula Qvick.

Tiina Sanila-Aikio (Saamelaiskäräjät) pyysi lisättäväksi muihin asioihin tiedonannon saamelaisten kotiseutualueelle sijoittuvasta uudesta varausilmoituksesta.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja ja päätettiin, että kokouksessa käydyt keskustelut referoidaan yleisellä tasolla kokouspöytäkirjoihin.

3. Hallituksen esitysluonnos.

Eeva-Maija Puheloinen esitteli hallituksen esitysluonnoksen edelliseen versioon tehdyt muutokset. Käytiin läpi esitysluonnoksen pykälät, joita on kesän aikana selvennetty ja täydennetty. Esitysluonnokseen ei ole tullut varsinaista uutta sisältöä, vaan aiempaa versiota on selvennetty ja täydennetty.

Keskustelussa nousi esiin seuraavia asioita:

Useissa puheenvuoroissa nostettiin esiin pykäläluonnoksessa oleva lisäys kuulemisesta, jos kaivosalue sijaitsee useamman kunnan alueella. Lisäys koettiin epäselväksi ja tarpeettomaksi, koska kuulemisesta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa. Ympäristöministeriön edustaja esitti, että kaavaa koskevaan pykälätekstiin lisätään "voimassa oleva". Maakuntien edustaja toi esille, että useamman kunnan alueella sijaitseva kaivosalue vaatii laajaa viranomaisosallistamista. Kaivosalueen aiheuttamat muutokset kuntakaavoitukseen saattavat edellyttää myös maakuntakaavan muuttamista.

Ympäristönsuojelulain ja kaivoslain rajapinnan esitettiin vaativan selvittämistä, ja huomattavan vahingollisen ympäristövaikutuksen osalta olisi syytä tarkentaa perusteluja. Kommentteja esitettiin myös vakuuksia ja malminetsintäluvan voimassaolon jatkamiseen edellytettävästä maanomistajan suostumusta koskevien pykälien sanamuotoon ja perusteluihin sekä poronhoidon huomioon ottamista ja paliskuntien yhdenmukaista asemaa lupamenettelyissä koskeviin pykäliin. Keskustelun lopuksi todettiin, että saamelaiskäräjien kanssa käydään esitysluonnoksesta erillinen saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaiset neuvottelut loppuun ja paliskuntien edustajien kanssa käydään erillinen keskustelu.

Työryhmän jäljellä olevasta toimikaudesta ja tehtävästä tarkennettiin, että työryhmä kokoontuu aina siihen saakka, kunnes hallituksen esitys annetaan. Työryhmän tehtävänä on tukea hallituksen esityksen laatimista, tehtävänä ei ole antaa lausuntoa tai kirjallista loppuraporttia. Työryhmän panos on keskeinen kommenttien ja kokousten osalta.

Merkittiin käyty keskustelu tiedoksi.

4. Keskustelu intressivertailusta

Eeva-Maija esitteli lyhyesti nykyisessä kaivoslaissa olevat intressivertailuvelvoitteet. Lakiuudistuksen jälkeen intressit ovat edelleen samoja. Intressien asema korostuu ja niiden huomioon ottaminen lisääntyy.

Puheenjohtaja totesi, että intressivertailua kaivoslupaprosessin osana selvittävän valtioneuvoston yhteisen tutkimus- ja selvityshankkeen välitulokset otettiin tiedoksi kesäkuun kokouksessa.

Merkittiin käyty keskustelu tiedoksi.

5. Ylimääräisen kokouksen järjestäminen

Päätettiin järjestää työryhmän ylimääräinen kokous. Sihteeristö etsii uuden kokousajan syyskuulle.

6. Kuulemistilaisuuden järjestäminen

Kuulemistilaisuus järjestetään syyskuun lopussa.

7. Muut asiat

Saamelaiskäräjien edustaja esitti seuraavan puheenvuoron uudesta saamelaisten kotiseutualueelle sijoittuvasta varausilmoituksesta:

"Halusin tuoreeltaan kommentoida eilen julkisuuteen tullutta Arctic Mineralsin varausilmoitusta, joka kattaa muun muassa Inarinjärven etelärannan Inarin kunnassa sekä Sodankylän pohjoisinta osaa. Kommentoin tilannetta sekä valtion että kaivostoimijoiden suuntaan. Kaivosteollisuuden edustajilla on varmasti hyvät yhteydet niin Akkermaniin kuin myös Arctic Mineralsiin. Mainitsen Akkermanin siksi, että sillä on Enontekiön Käsivarressa vastaava, noin vuoden vanha varaus.

Ensinnäkin valtion edustajia muistutan siitä, että kaivoslaki on nykyisessä muodossaan ilmentymä kolonialismista parhaimmillaan. Saamelaisilla on kiistämätön, sukupolvilta toisille siirtynyt oikeus mairinsa ja vesiinsä, eikä tätä oikeutta ole otettu meiltä pois. Mutta samaan aikaan olemme tilanteessa, jossa meidän oikeuksiemme polkeminen ja tulevaisuutemme pyyhkiminen mahdollistetaan lainsäädännöllä. Tällä tiellä emme voi enää jatkaa, eivätkä saamelaiset suostu siihen. Ennustankin, että oikeuksiemme laaja-alainen käytännön tason vahvistaminen tulee Ruotsin ja Norjan puolen saamelaisten tavoin yleistymään. Viime kädessä vaikka kansainvälisten ihmisoikeusmekanismien kautta.

Ymmärrän oikein hyvin, että kaivostoimijat muistuttavat, että varausilmoituksesta on pitkä matka kaivokseen, mutta saamelaisten kotiseutualue ei ole mikä tahansa alue nykyisen Suomen rajojen sisäpuolella. Kyse on suurista, perustavaa laatua olevista periaatteista, oikeuksista ja aidosta oikeudesta osallistua päätöksentekoon ja antaa vapaa, tietoon perustuva ennakkosuostumus. Kyse on pätkinänkuoressa siitä, että saamelaisten kotiseutualueen maat ja vedet eivät ole Suomen valtion annettavissa kolmannelle osapuolelle, ei kotimaiselle eikä ulkomaiselle toimijalle.

Tällä hetkellä valmistellaan Pohjois-Lapin maakuntakaavaa, joka käsittelee suurimman osan saamelaisten kotiseutualueesta Enontekiön kuntaa lukuun ottamatta. Maakuntakaavan valmistelussa on yhteinen linjaus koko Lapissa ollut, että kaivostoimintaa ei tavoitella Inarin ja Utsjoen kuntiin sekä Sodankylän pohjoisosaan Lapin paliskunnan alueelle. Tästä on olemassa laaja, yhteinen ymmärrys niin saamelaisten kuin muiden paikallisten kesken. Ja tästä huolimatta varausilmoitus tehtiin suurelle osalle tätä aluetta. Ei tarvitse olla ennustaja, kun täällä on pian pystyssä kaivosvastainen liike.

Toivon kovasti, että niin Akkermanilla kuin Arctic Mineralsilla kanadalaisine taustarahoittajineen ovat alkuperäiskansoja ja heidän alueitaan

koskevat menettelyt ja politiikat kunnossa. Jos me menetämme maan ja veden, me menetämme kaiken ja se tarkoittaa, että tulemme taistelemaan elämäntapamme ja tulevaisuutemme puolesta viimeiseen asti.”

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.00.